

Religiosos i laics, missió compartida

Més protagonisme dels laics en la direcció de les institucions i la transmissió del carisma



Jordi Cayetano, darrere, amb germans de Sant Joan de Déu.



Recés del Grup de Diàleg i Pregària de Canet de Mar, amb el caputxí Josep Manuel Vallejo (darrere, al mig).

JORDI CAYETANO
«La clau és que siguem corretja de transmissió del carisma, que ens passem el testimoni els uns als altres»

«El repte era que, en entrar, la persona percebés que no era un centre sociosanitari qualsevol, sinó un centre de Sant Joan de Déu en el qual preval el carisma hospitalari», comenta Jordi Cayetano, que fa tretze anys va assumir la direcció de Sant Joan de Déu Serveis Sociosanitaris d'Esplugues de Llobregat, el primer centre de l'orde de Sant Joan de Déu que s'obria sense comunitat de germans.

La vinculació de Cayetano amb aquest orde de gairebé 500 anys d'història es remunta al 1971. Tenia 18 anys i es disposava a iniciar els estudis d'infermeria a l'Escola d'ATS de Sant Joan de Déu (origen de l'actual Campus Docent), que per primera vegada obria el programa formatiu a persones laiques. «Em va cridar l'atenció la capacitat d'acollida dels germans», recorda Cayetano. «Amb el temps he copsat el sentit profund de l'hospitalitat, valor insígnia de l'orde, basat en quatre pilars: el respecte, la qualitat, l'acollida i l'atenció a la vessant espiritual.»

Després de més de quaranta anys de

trajectòria professional a Sant Joan de Déu, exercint diverses responsabilitats, Jordi Cayetano es va jubilar l'octubre passat als 65 anys, però del que no es pensa jubilar és del seu compromís amb els germans. Tant és així que els mateixos religiosos li diuen «germà Jordi» i el 6 de març passat li van lliurar la Carta de Germandat com a reconeixement a aquesta trajectòria.

«He assumit els valors de l'orde i procuro transmetre'ls», remarca. «La crisi de vocacions religioses fa que les obres s'hagin de portar de manera compartida però, si seguim així, potser al final només ens n'encarregarem els laics.» Per això, «la clau és que siguem corretja de transmissió del carisma de Sant Joan de Déu, que ens passem el testimoni els uns als altres, per tal de mantenir viu l'esperit de l'orde».

Aquesta voluntat de ser corretja de transmissió la comparteix Anna González, membre del Grup de Diàleg i Pregària de Canet de Mar, vinculat al convent dels caputxins d'Arenys de Mar. «Som laics que ens reunim mensualment a les cases per pregar i dialogar sobre un tema», explica. A banda d'aquest compromís, Anna González també col·labora amb el Consell de Laics dels Caputxins del convent de Pompeia de Barcelona. «Ens reunim per elaborar un programa de Vida i Formació, i també organitzem la trobada fraterna anual.»

La seva missió és fer taca d'oli, és a dir, anar transmetent a altres laics el carisma propi dels caputxins, un orde religiós nascut al segle XVI. «Tot el que hem anat aprenent al costat dels frares caputxins ens enriqueix», explica Anna González. Es tracta d'una vivència d'un cristianisme basat en la humilitat, la senzillesa, la saviesa i l'alegria franciscana. «Tant els frares com els laics procurem traspuar la bondat i l'amor de Déu.» Anna González, que és mestra de professió, considera que els laics «hem de prendre més consciència del paper que ens toca fer, ser protagonistes i assumir responsabilitats».

Segons l'informe *L'Església catòlica a Catalunya* (desembre del 2018), actualment hi ha 5.764 religiosos i religioses, amb una mitjana d'edat de 70-75 anys. El futur per a la vida religiosa a Catalunya es presenta desolador pel que fa al nombre d'efectius. D'aquí que els laics i les laiques cada vegada tinguin un

ANNA GONZÁLEZ
«Els laics hem de prendre més consciència del paper que ens toca fer, ser protagonistes i assumir responsabilitats»

DOROTEA CARBÓ
«El sentit d'identitat vol dir que assumeixes en la teva pròpia vida el carisma de la institució religiosa»

paper més protagonista.

«S'ha anat desterrant la idea que els laics i les laiques col·laboren amb nosaltres, per passar a parlar de missió compartida», afirma Màxim Muñoz, claretià i fins al 20 de març president de l'URC (Unió de Religiosos de Catalunya). «S'ha fet un treball molt important a l'hora de formar els laics tant en tasques directives com en el carisma de la institució religiosa, de manera que es puguin mantenir els criteris, els valors i l'esperit d'una obra concreta.»

Diferents graus de compromís

Dorotea Carbó tenia 33 anys quan va esdevenir la primera persona laica en assumir la direcció d'una escola de l'antiga província canònica de Barcelona de la Companyia de les Filles de la Caritat, fundada per sant Vicenç de Paül al segle XVII. El que avui dia es veu com un fet ben normal (en molts claustres de professors ja no hi ha cap religiós), en aquella època, l'any 1996, era vist com un repte complicat. Però és que, a més, Carbó va assumir la direcció de l'Escola Marillac en un temps de canvis en el sistema educatiu.

Actualment forma part, com a cap de Pastoral, de l'equip directiu tant de l'Escola Marillac com de la Fundació

Escola Vicenciana, que aplega els tretze centres educatius corresponents a l'antiga província canònica de Barcelona. Segons ella, si bé l'entrada dels laics a les institucions ha estat conseqüència directa de la manca de vocacions religioses, també ha comportat un canvi de mentalitat i de conscienciació. «Els laics no substituïm ni ajudem els religiosos», aclareix, «sinó que afrontem les funcions que ens encarreguen amb totes les nostres qualitats i competències, des de la nostra opció de vida cristiana laica».

«A mesura que disminueixen les vocacions religioses, la nostra presència és pràcticament impossible d'assegurar a les institucions», exposa Màxim Muñoz. «Tenim molts laics que col·laboren a les nostres institucions només per motius laborals, però n'hi ha que troben en els carismes religiosos una forma concreta de viure la fe.»

En aquest sentit, Dorotea Carbó exposa diferents graus de compromís: informació (conèixer la història de la institució religiosa), respecte (aprofundir en el carisma) i sentit de pertinença (vinculació comunitària). «L'últim pas és el sentit d'identitat, de manera que assumeixes en la teva pròpia vida el carisma de la institució religiosa.» En el seu cas, «és



Conchi Revuelto impartint un taller als coordinadors de pastoral de les obres educatives de La Salle Catalunya.



Doro Carbó és professora i coordinadora de Pastoral de l'Escola Marillac.

MÀXIM MUÑOZ
«No es treballa prou per incentivar els laics perquè assumeixin la seva responsabilitat, fins i tot com a titulars de les institucions»

l'òptica evangèlica de posar al centre la persona més desvalguda, per donar-li tota la cura i atenció perquè pugui tirar endavant».

Revisió de posicions

En el cas dels Germans de les Escoles Cristianes de La Salle, que enguany commemoren el tricentenari de la mort del fundador, el grau màxim de compromís laical el tenen els associats i associades, que a Catalunya són un total de 48.

De fet, aquesta figura es remunta als mateixos orígens de la institució, al segle XVII, quan el fundador va pensar un projecte educatiu compartit per germans i associats. En el moment actual, ja són dues les obres educatives de La Salle Catalunya (Sant Celoni i Premià de Mar) que no compten amb comunitat de germans, sinó només d'associats.

«La realitat actual ens diu que no és imprescindible la presència de germans perquè hi hagi comunitat», constata Conchi Revuelto, membre de l'Equip de

Pastoral de La Salle Catalunya. Ella no respon al perfil de laica associada, però se sent igualment implicada en el carisma de La Salle basat en el binomi d'educar evangelitzant i evangelitzar educant.

«Tenim la missió de vetllar perquè el carisma estigui present a totes les obres educatives de La Salle», remarca. «En la nostra societat l'evangelització no és fàcil, perquè la religió sembla una cosa del passat, però si hi renunciem, estem renunciant a la nostra identitat.» Revuelto és un dels 1.800 laics i laiques que treballen a La Salle Catalunya. De 25 directors de centres, només 2 són religiosos.

Davant de la crisi de vocacions a la vida religiosa que experimenta Europa occidental, s'esdevenen dos fenòmens: la reestructuració provincial i la revisió de posicions dels mateixos religiosos. «Cal centrar-nos en l'essencial i situar-nos als llocs on el carisma té més sentit», reflexiona Màxim Muñoz. «El volum d'institucions que tenim ha estat possible perquè provenim d'una història anormalment nombrosa de vida religiosa, però ara la capacitat institucional no s'adequa amb la gent que som: ni religiosos, ni sacerdots, ni laics, ni cristians en general.»

D'aquí que, segons el claretà, cal fer un discerniment: «Si realment l'Església considera que és important tenir escoles cristianes i una assistència social i sanitària basada en l'humanisme cristià, haurem de valorar qui és capaç d'assumir-ho.» En aquest sentit, «no es treballa prou per incentivar els laics perquè assumeixin la seva responsabilitat, fins i tot com a titulars de les institucions i amb implicació econòmica». Amb aquesta fórmula de titularitat laica o titularitat compartida, «els religiosos estarem més tranquils, en el sentit que no haurem de gastar tantes energies en la gestió i el manteniment de les institucions».

El futur ens presenta una vida religiosa minoritària, però no per això menys significativa. «La vida religiosa és per a minories», exposa Màxim Muñoz, en referència a un estil de vida a la intempèrie basat en valors contraculturals com la castedat, la pobresa i la vida comunitària. Per això en el futur «l'evangelització no seran grans obres sinó activitats més senzilles, però també més eficaçes».